

Tukholman tutkimus- ja kehittämisyksikkö on jo 20-vuotias

Tukholman sosiaalitoimella on ollut oma tutkimus- ja kehittämisyksikkö jo vuodesta 1982. Toimeksiantoja tulee sosiaalihallitukselta, Tukholman kaupungilta ja kaupunginosilta.

Tukholman tutkimus- ja kehittämisyksikkö valmistautuu 20-vuotisjuhlaansa julkaisemalla toiminnastaan juhla-kirjan, johon on haastateltu kolmissenkymmentä henkilöä.

Haastatellut ovat yksimielisiä yksikön tarpeellisuudesta, mutta heillä on erilaisia näkemyksiä sen muodosta ja toimintatavasta. He ovat tyytyväisiä tuke-yksikön hyvästä kiinnittymisestä käytäntöön. Monien haastateltujen toiveena on palauttaa aiemmin ollut mahdollisuus irrottautua omasta sosiaalityön arjesta raportin kirjoittamiseen tai arvioinnin tekemiseen. Tutkimuksen ja käytännön yhteyden täytyy toteutua päivittäisessä työssä!

Verkoston vanhin

NOPUS järjesti Suomen sosiaali- ja terveystieteiden Vep-projektin toisen vaiheen päätösseminaarin osana vepiläisille tutustumisen Tukholman sosiaalitoimen tutkimus- ja kehittämisyksikköön.

Yksikkö on Ruotsin FoU (Forskning och utveckling) -verkoston vanhin. Se on sikäli ainutlaatuinen, että se on yhden kunnan oma yksikkö. Tavallisesti kehittämisyksiköt toimivat usean kunnan alueella tai ainakin usean toimijan verkostona.

Yksikkö on perustettu vuonna 1982 tukemaan koulun, sosiaalitoimen ja muun muassa vammaisten integraation pitkäjänteistä tutkimusta ja kehittämistä sekä palvelemaan kaupunginosahallintojen seuranta- ja arviointityötä. Kohdealueisiin kuului alun perin myös vanhustyö, mutta vuonna 1999 Tukholman läänin perustettiin erityinen vanhuseskus alan kehittämiseksi ja tällöin vanhustyön hankkeet siirtyivät sinne.

Yksikön FoU-neuvostossa ovat edustettuina kaupunginosahallinnot, kaupungin muut keskeiset hallinnot ja ammattijärjestöt. Neuvosto on neuvoa-antava elin, jossa esitellään projekti-ideat, suunnitelmat ja raportit sekä informoidaan muista toiminnoista kuten tuke-renkaista (FoU-cirklar). Varsinaista päätösvaltaa käyttää Tukholman sosiaalitoimen lautakunta, jossa budjetti ja toi-

mintasuunnitelma hyväksytään.

Lautakunta ei päättää hankkeista, vaan niistä yksikkö päättää hyväksytyin toimintasuunnitelman mukaisesti itsenäisesti ottaen huomioon poliittiset tavoitteet. Lautakunta voi kuitenkin antaa toimeksiannon selvittää tai arvioida jotakin toimintaa ja se voi myös esittää toivomuksia siitä, mihin kehittämisalueeseen tulisi panostaa.

Yksikköä johtaa päällikkö ja tutkimustoiminnasta vastaa neljä tutkimusjohtajaa. Vakinaisessa työsuhteessa on yhdeksän työntekijää ja parikymmentä työntekijää on mukana eri projekteissa.

Käytännönläheistä tutkimusta

Yksikön päällikkö **Gun-Lis Angsell** on aiemmin työskennellyt Ruotsin sosiaalihuolituksessa. Hän on johtanut yksikköä 90-luvun puolivälistä. Päällikkö ei ole kehittäjä ja tutkija, vaan yhteensovittaja ja yhteistyön johtaja, hallinnollinen johtaja.

Monen FoU-yksikön toiminnassa korostuu joko F tai U, mutta Gun-Lis Angsell korosti heidän toiminnassaan ja-sanaa. Tutkimuksessa painotetaan käytännönläheisyyttä ja kehittämistoiminta tapahtuu päivittäisessä työssä.

Tämä kaksinaisuus heijastuu myös henkilökuntaan; osan vastuulla on nimenomaan kehittämistoiminta siihen liittyvine tutkimusrenkaineen ja osa vastaa tutkimuspäällikkönä oman tutkimusalan tutkimuksesta.

Yksikkö on mukana sekä lyhyissä että pitkissä hankkeissa, mutta joutuu ajanpuutteen vuoksi kieltäytymään joistakin pienehköistä selvitystehtävistä. Suoraan toimeksiannon perusteella tehdään noin puolet yksikön tehtävistä. Toimeksiantoja tulee sosiaalihuolitukselta, Tukholman kaupungilta ja kaupunginosilta.

Kunnan perusrahoitus on vuosittaisesta noin 11 miljoonan kruunun kokonaisrahoituksesta noin 4,5 miljoonaa kruunua. Sillä turvataan lähinnä yksikön päällikön ja tutkimusjohtajien palkat. Perusrahoitus takaa toiminnan pysyvyyden ja sen turvin voidaan ke-

hitellä uusia ideoita. Perusrahoituksen osuus on vähentynyt viime vuosina.

Projekteihin hankitaan ulkopuolista rahoitusta, mikä Gun-Lis Angsellin mielestä vie sekä aikaa että energiaa. Yhteistyö varsinkin yliopistojen kanssa on avainsana rahoitussessakin. Ulkopuolisen rahoituksen katsotaan turvaavan itsenäisen tutkimustoiminnan, mitä halutaan painottaa.

Mielenkiintoisia tutkimuksia

Tapasimme neljästä tutkimusjohtajasta alko-holin ja muun päihdeiden väärinkäytön alueen tutkimusjohtajan **Jan Blomqvistin** ja lasten alueen tutkimusjohtajan **Knut Sundellin**.

Jan Blomqvistin alueen yksi hanke selvittelee päihdeiden väärinkäytöstä vapautumisen teitä. Sen tuloksena on ollut, että vapautumisprosessiin tarvitaan tukea, mutta toisaalta tuloksia syntyy myös ilman hoitoa. Toisessa tutkimuksessa kohteena on päihdeongelmaisten kanssa tehtävän käytännön työn kehittäminen.

Mielenkiintoiselta kuulosti myös tutkimus päihdeongelmaisten hoidon eroista eri kaupunginosien välillä: mitkä tekijät vaikuttavat siihen, mikä hoito valitaan ja kuka saa kunnollista hoitoa. Tavoitteena on lisätä sosiaalitoimen osaamista hoidon tarpeen arvioinnissa sekä vaikuttaa kaupunginosien päihdealan kehittäjäryhmien työhön. Tukholman kodittomista on tehty sekä määrällistä että laadullista seuranta tutkimusta.

Lasten – päivähoidon, koulun ja lastensuojelun – alueen tutkimuksessa korostuu myös käytäntöön suuntautuminen. Yksikössä on tehty sekä vertailevaa tutkimusta että seuranta tutkimusta monin rinnakkaisin menetelmin. Knut Sundell kertoi esimerkkeinä LISA-projektista, jossa Uppsalan yliopiston ja yhdysvaltalaisen erityispedagogin kanssa opetetaan opettajia selviämään häiriikköjen kanssa luokassa. Mukana on 4 000 oppilasta ja 60 opettajaa neljän lukukauden ajan.

Sosiaalihuolituksen toimeksiannosta on FoU-yksikössä tutkittu ”läheisneuvonpitoa”



EUROSAARIEN

Tutkimus ja kehittämissyksikön päällikkö Gun-Lis Angsell korostaa tutkimuksen ja kehittämisen yhteyttä ja niiden käytännönläheisyyttä. Tutkimusjohtaja Knut Sundell kertoi LISA-projektista, jossa Uppsalan yliopiston ja yhdysvaltalaisen erityispedagogin kanssa opetetaan opettajia selviämään häiriikköjen kanssa luokassa.

eri kaupunginosissa ja sen tuloksista järjestetään parhaillaan seminaarisarja. Mielenkiintoisen kuuloinen oli myös suurkaupungin nuorten riskikäyttäytymistä selvittänyt tutkimus, jossa koulusta pinnaamisen, suojaamattoman seksin ja rikollisen käyttäytymisen havaittiin kasautuvan samoille nuorille. Tukholman kehittämis- ja tutkimusyksikkö on mukana myös muutamissa EU-hankkeissa.

Kehittämistä tutkimusrenkaissa

Kehittämistä painotetaan paikallisten hankkeiden mentoroinnissa ja ”tutkimusfoorumissa”, joka on jo vuosia koonnuttu kiinnostuneiden sosiaalityöntekijöiden löysän verkoston kuukausittaisiin tapaamisiin. Käytännön työntekijät kertovat kehittämistoiminnastaan, jota yksikön vetäjä tai muut tutkijat kommentoivat tutkimuksen näkökulmasta.

Tutkimusrenkaissa arvioidaan omaa työtä. Usein käytetään kuvitteellisia tapauksia. Joissakin renkaissa keskitytään lähinnä arvioimaan oman työn kokemuksia. Oman työn arvioinnissa pyritään parantamaan työn dokumentointia ja opettelemaan sosiaalityön vaikutusten arviointia.

Tutkimusrenkaita toimii eri aihe-alueilla,

mutta esimerkiksi kodittomien asioita käsittelevä rengas on tarkoitettu koko sosiaalitoimen henkilökunnalle. Osanottajia renkaissa on yleensä kuudesta kymmeneen. FoU-yksikön työntekijät ohjaavat renkaita. Renkaiden tavoitteena on saada henkilöstö mukaan muutostyöhön ja syventää aiheen tietämystä.

Yksikön haasteet

Ruotsin FoU-yksiköiden verkostossa käydään parhaillaan keskustelua sosiaalihuollon kansallisesta ohjelmasta sosiaalitoimen tiedontuotannon kehittämiseksi. Ohjelmassa on tavoitteena sosiaalityön tuloksien ja vaikutusten arviointi ja työn perustaminen tutkituun kokemustietoon.

FoU-yksikköjen kannalta on keskeistä, mikä tulevaisuudessa tekee, missä tekee ja miten tehdään sosiaalityön tutkimusta.

Tukholman kaupunginvirasto on puolestaan laatinut pitkän tähtäimen arvion sosiaalitoimen henkilökuntatarpeesta ja sen ehdotukset sisältävät haasteita henkilökunnan osaamisen kehittämiseksi.

Yksikön työhön vaikuttaa kaupunginosien erilaisuus ja autonomisuus. Myös läänin (landstinget) ja kunnan raja on joillakin so-

siaali- ja terveydenhuollon alueilla epäselvä. Yksikkö vastaa alan tiedontarpeeseen ja toimii tarvittaessa konsulttina kaupunginosien hankkeissa. Yksikköä käytetään myös kaupungin lausunnonantajana. Erityisen tärkeänä pidettiin näkymistä ja keskustelua tiedotusvälineissä sekä julkaisutoimintaa luennoimisen ohella.

Ulla Salonen-Soulié

LISÄÄ TIETOA

Tukholman sosiaalitoimen tutkimus- ja kehittämissyksikkö julkaisee vuosittain 15-20 tutkimusraporttia ja järjestää päätyneistä projekteista ja ajankohtaisista tutkimustuloksista saman verran seminaareja. Lisäksi ajankohtaisista asioista julkaistaan uutiskirjettä ”Forskning och utveckling”. Yksikön kotisivuilta löytyy tietoja raportoiduista hankkeista 15 toimintavuoden ajalta, meneillään olevista projekteista ja seminaareista, tutkimusrenkaista ja tutkimusfoorumista: www.sot.stockholm.se Klikkaa otsikkoa ”forskning”. Raportteja voi tilata osoitteesta fou.stockholm@rapid.se.